

Počítačové systémy

7 Mnohaúrovňová organizace počítače 1

Mnohaúrovňová organizace počítače

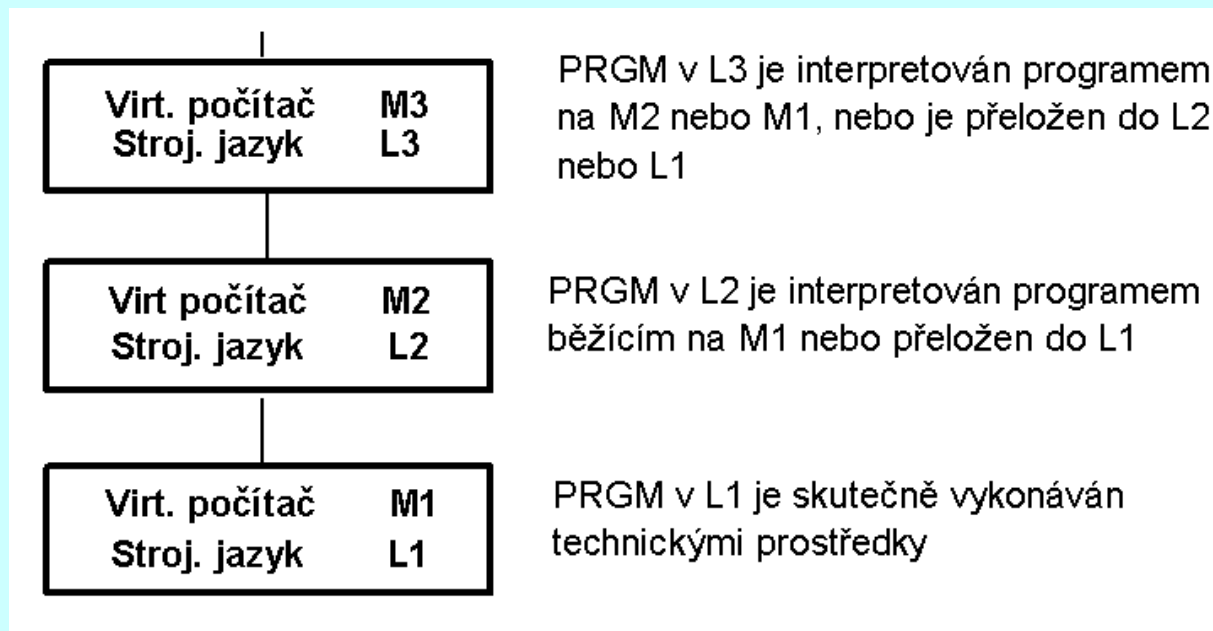
Strojový jazyk počítače - množ. jedn. instr. - do ní převést prog. pro výkon
 - úroveň L1 - abeceda {0,1} , obtížná komunikace

Jazyk vyšší úrovně - vhodnější pro lidskou komunikaci L2 + další

Vykonání programu v L2 na stroji jenž má L1

Kompilace - instrukce v L2 se nahradí posloupností instrukcí v L1

Interpretace - program v L1 zpracovává program v L2 jako data (**pomalejší**)

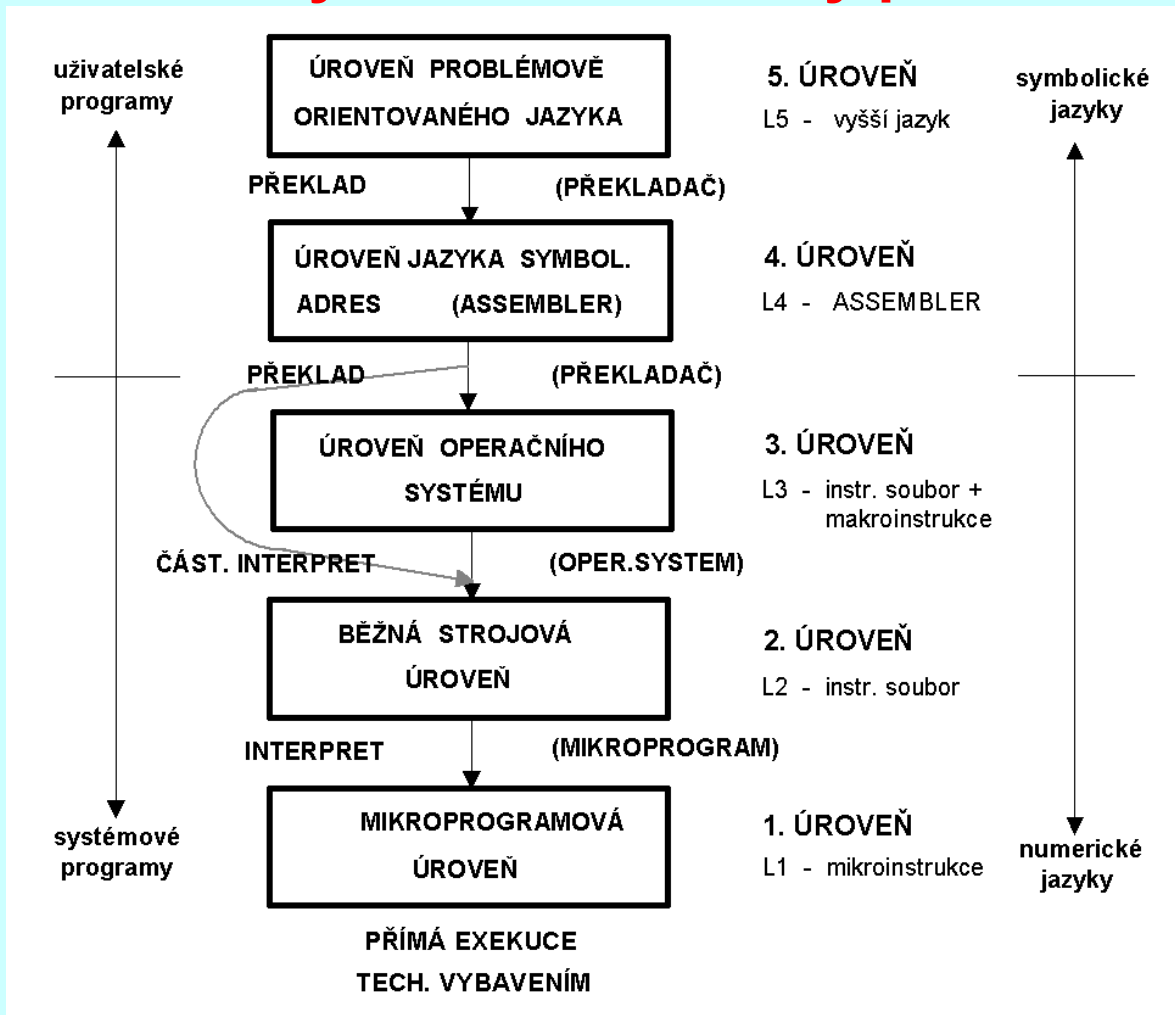
Virtuální počítač

Na úrovni i zavádíme virtuální počítač M_i s jazykem L_i .

Program v L_i je překládán nebo interpretován počítačem M_{i-1} atd.

Mnohaúrovňová organizace počítače

Současný mnohaúrovňový počítač

Vývoj víceúrov. stroje

- první počítače - běžná strojová úroveň - **1.úr.**
- 50- tá léta - Wilkes – mikroprogram. - **2.úr.**
- 60- tá léta - operační systémy - **3.úr.**
- překladače, program. jazyky - **4.úr.**
- uživatelské aplikační programy - **5.úr.**

HW a SW jsou logicky **ekvivalentní** (lze je navzájem nahradit)

souboj **RISC** a **CISC** procesorů

Mnohaúrovňová organizace počítače

Procesy a jejich stavy

PROCES - probíhající program (program - pasivní, proces - aktivní)

STAV PROCESU - info, které při zast. procesu umožní jeho znovuspuštění

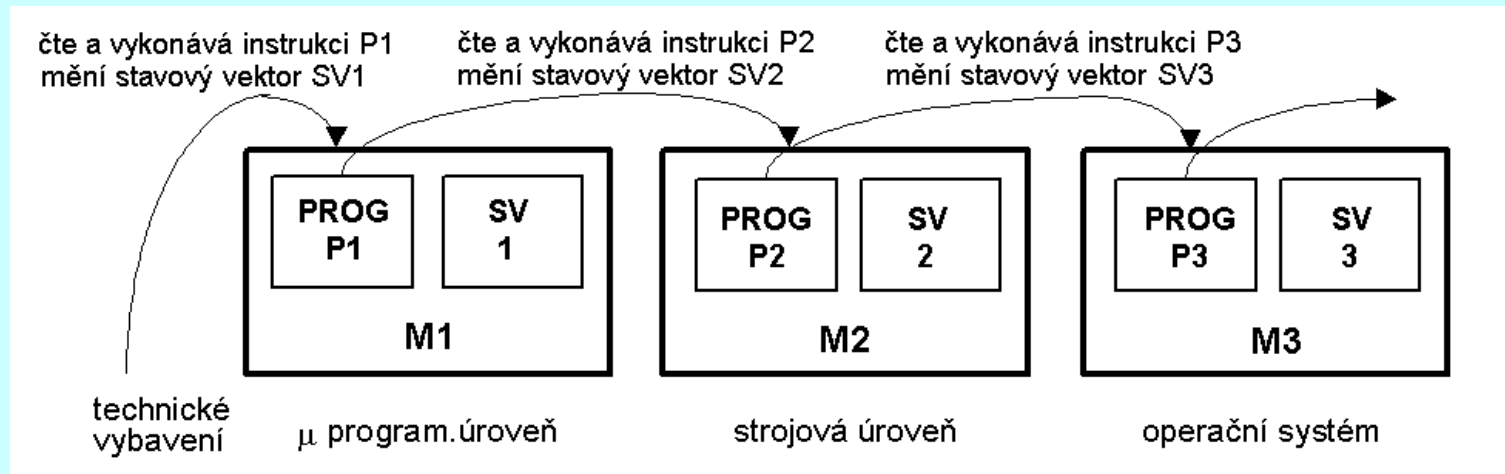
1. program
2. násled. instrukce
3. hodnoty proměnných a data
4. stavy a polohy všech I/O

PŘEDPOKLAD: proces P sám nemění svůj program!

STAVOVÝ VEKTOR - proměnné složky stavu procesu – mění HW nebo prgm.

PROCES = PROG + STAV. VEKT.

ZMĚNA STAV. V. – stav. vektor proc. P2 mění P1 -> P1 interpret programu P2

Konvenční strojová úroveň počítače

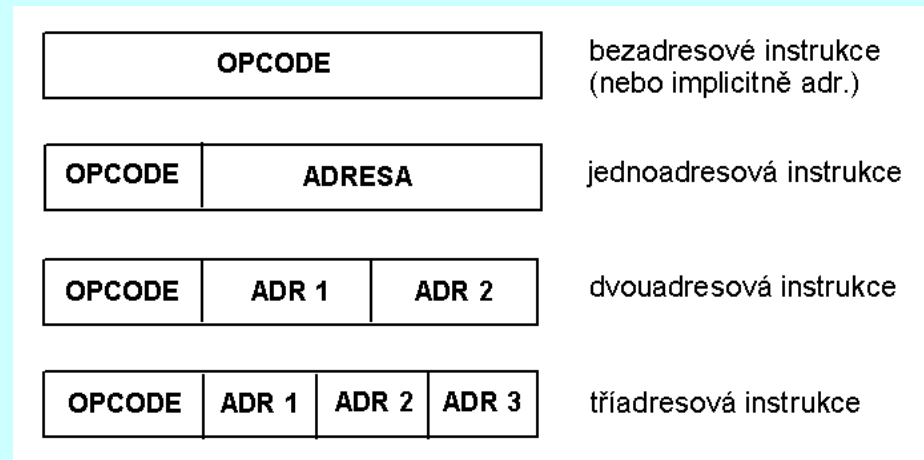
M2 Konvenční strojová úroveň

HW - strukt. poč., proc., I/O kan., sběrnic, org. a příst. k pam., org.reg. a j.

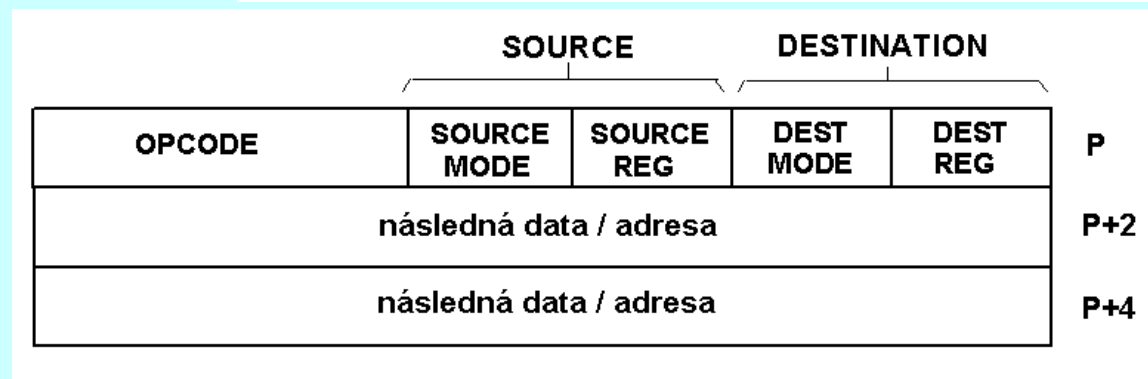
SW - instr.soubor, formát dat a uložit. v pam., adresování, zás.pam, reg aj.

Instrukční formát

- skládá se z polí, (po sobě jdoucí slova)
- adr. části mohou být adresami nebo odkazy na reg. (nepřímo)

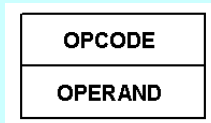
Nejpoužívanější formát je dvouadresový

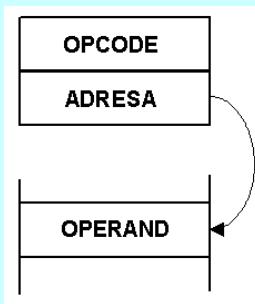
Konvenční strojová úroveň počítače

Adresování

1. Bezprostřední

2. Přímé adr.

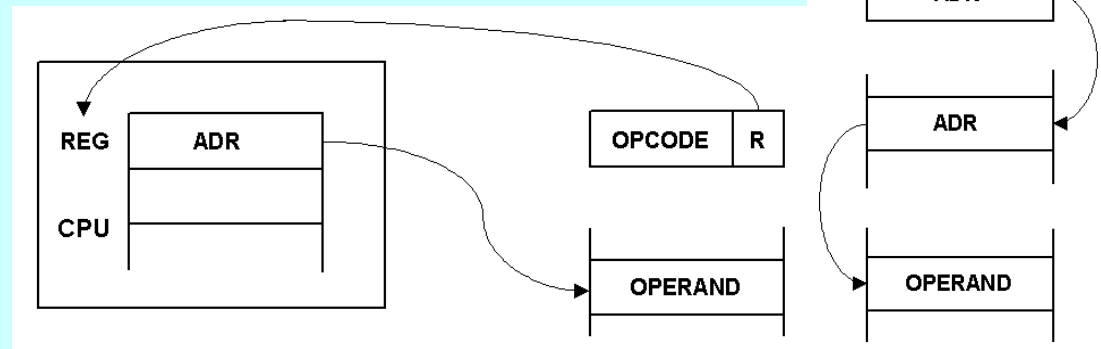

6. Registrové

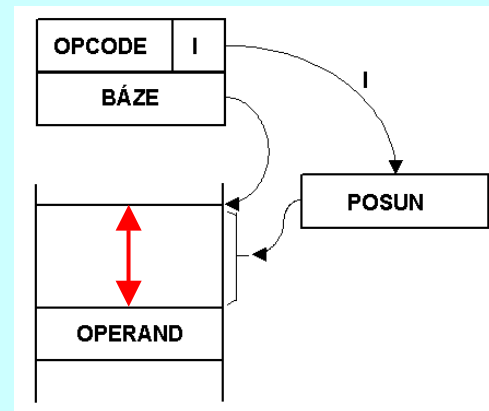

další způsoby adresování
včetně jejich kombinací.

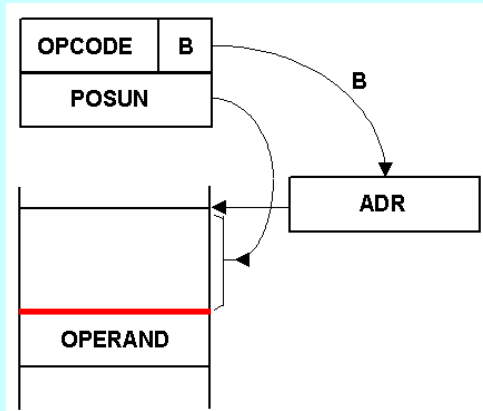
3. Nepřímé adr.

4. Indexové adr. (autoindexové)

5. Bázovými registry (relativní – PC)

Konvenční strojová úroveň počítače

Reprezentace dat

Typ dat, jejich struktura i umístění v pam. definuje instr.soubor procesoru

1. **Pevná řádková čárka** - min.zákl.pam. buňka (slovo). Data s vyšší přesn. na násl. adr. Záporná čísla v 1 nebo 2 doplňku.
2. **Pohyblivá řádková čárka** - znaménka, mantisa, exponent. Rozsah dat závisí na instr. souboru.
3. **Boolská data** - proměnné 0 nebo 1, přiřazeno buď celé pam. slovo (zbytek 0) nebo bitové přiřazení.
4. **Znaky** - v jedné paměť. buňce (slově) jeden znak (ASCII). Ostatní bity 0.
5. **Řetězce** - uchování textů - několik znaků ve slově, násl. na dalších adr. - každé slovo 1 znak + adresa pokračování
6. **Pole** - používá se báze + indexové adr. Sousední index na soused. adr.

Konvenční strojová úroveň počítače

Instrukční soubor

Rozdělení instrukcí z hlediska

- **struktury** proc.: k jakým částem se instr. vztahují (adr., reg., I/O, float aj.)
- **funkčního**: jak mění stav. vektor proc. (přenos dat, výkon. oper., řídicí aj.)

1. Přenosy dat - vytvoření nové kopie dat v novém místě a zachování původ.

LD, ST, MOV, XCHG

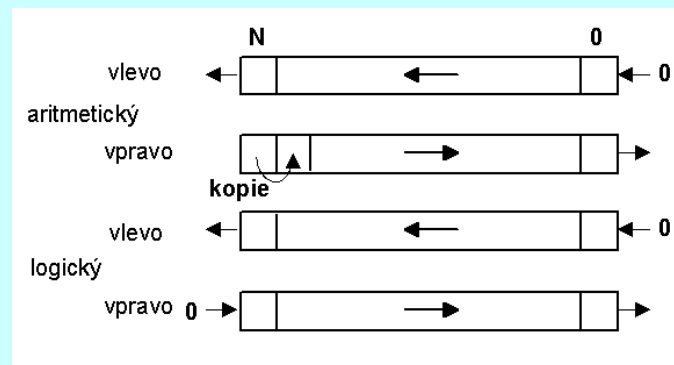
2. Dyadické operace

- aritmetika integer / real +, -, x, /
- logika - úplný soubor

ADD, SUB, MPY, DIV, FADD, FSUB, FMPY, FDIV, OR, AND, XOR

3. Monadické operace - s jedním oper.

- nulování
- inkrementy/dekrementy
- změna znaménka
- negace (bitová inverze)
- posuny
- rotace (i přes CY bit)

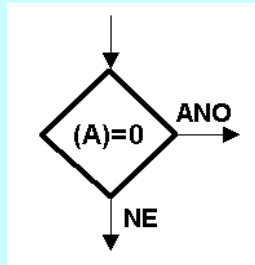

INC, DEC, NEG, SHR, SHL (log.posun), SAR, SAL (ar.posun), RAR, RAL (rotace)

Konvenční strojová úroveň počítače

4. Větvení programů - skoky - podmíněné/nepodmíněné (změna PC)

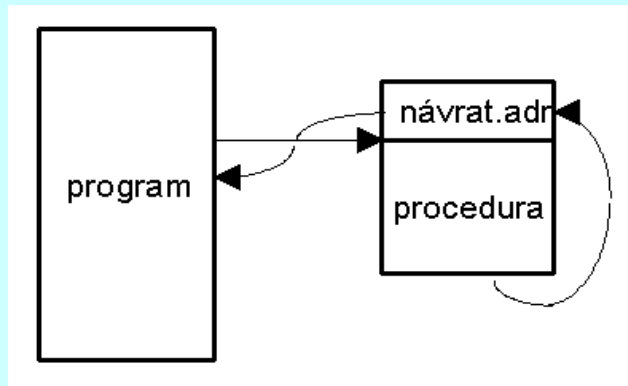

Podle výsledku testu:

- vynechání/exekuce násl. instr. (SKIP)
- skok/pokračování (adr. skoku v instr.)

JMP, JT, JF, BR

5. Volání podprogramů - někdy i podmíněné, nutné uchovat adr. návratu

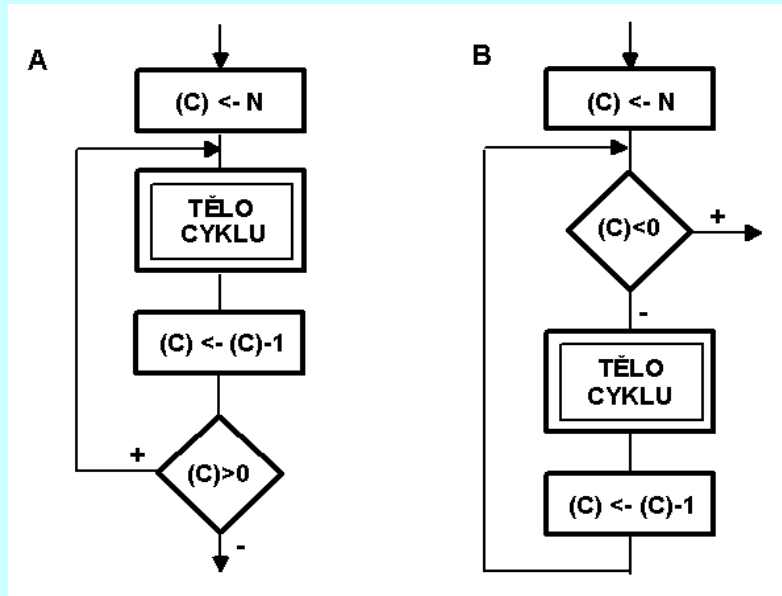
Uchování návrat. adresy:

- **do paměti** - obvykle 1.slovo podprog. návrat jako nepřímý skok (přes 1.sl.)
- **do registru** - odpovědnost má podpr.
- **do zásobníku** - návrat prepisem PC z vrcholu zásobníku

CALL - volání
RET - návrat

Konvenční strojová úroveň počítače

6. Řízení cyklů - podmíněné skoky dané testem počtu průchodů cyklem.

Varianty:

A - ne pro $N=0$

B - i pro $N=0$

JCXZ, LOOP

7. Instrukce I/O – samost. adr. prostor, většinou pouze přesuny, log oper.

IN, OUT

8. Strojní instrukce - řízení procesoru, zákaz/pov. INT, stop, wait, NOP aj.

EI, DI, HLT, NOP

9. Další podle struktury procesoru a jeho funkce

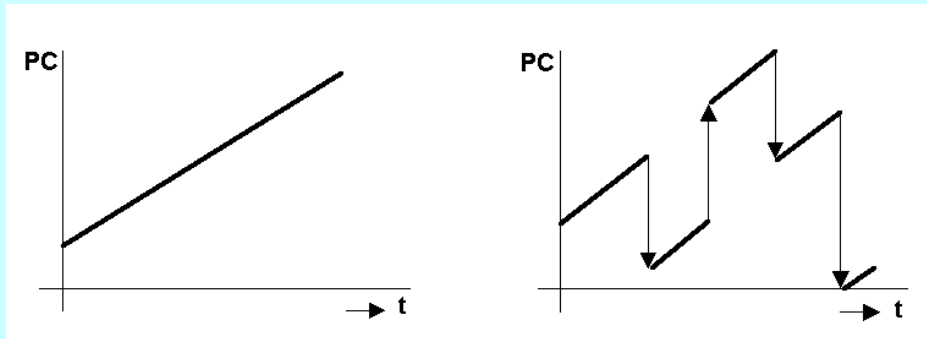
Konvenční strojová úroveň počítače

Řízení procesoru programem

Předávání řízení mezi instrukcemi:

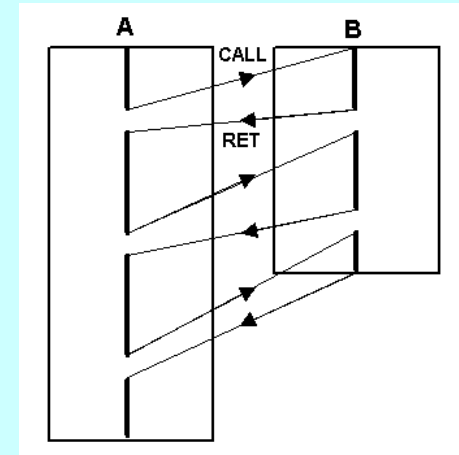
- **na instr. s následující adr.** t.j. předávání řízení je lineární vzhl. k adr.
- **narušují:** skoky, větvení, přeskoky, procedury, korutiny, přerušení

1. Lineární předávání řízení (skoky)

špatně struktur. prog., nečitelnost, chyby, obtížné ladění. Skoky nelze eliminovat na konv. stroj. úrovni (JMP, GOTO)

2. Přechody do **podprogramů**

technika strukt.program., procedura je instr. vyšší úrovně.

3. **Přerušení INT** - přechod na adr. vyvolaný HW i SW, návrat jako procedura **synchronní** (programem), **asynchronní** - (I/O, chyba)

Předávání parametrů. - **přes registry** (málo), **přes paměť** + adr. (lib. počet), **přes zásobník** (pozor na návrat)

Mikroprogramová úroveň úroveň počítače

M1 Mikroprogramová úroveň

Nejnižší úroveň z celé hierarchie – tech. vybavení reál. počítače hradla, registry, čítače, aj. Respektuje obvod. prostř., časování.

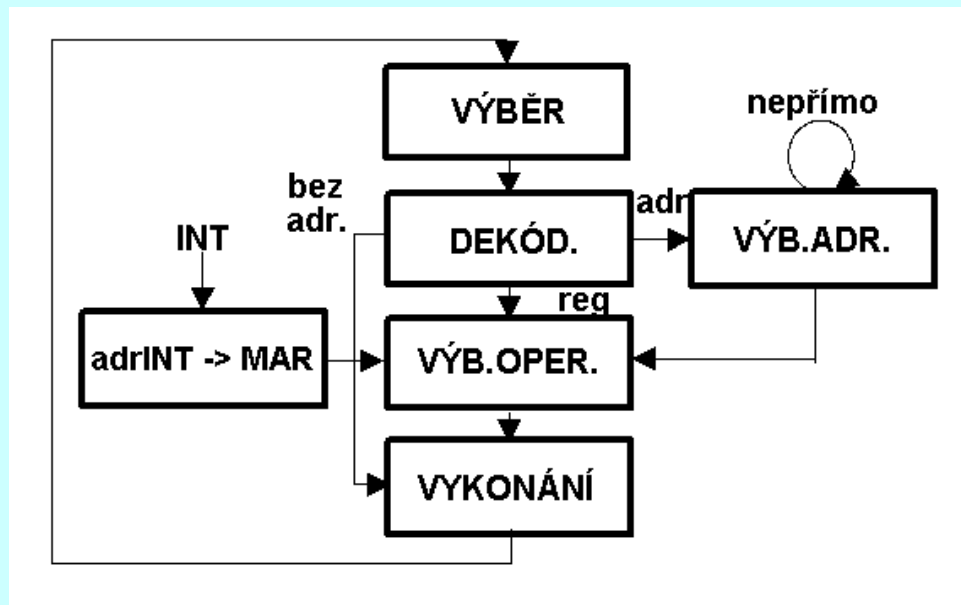
Úroveň - **hostitelská** = **mikroprogramová** - na této běží interpreter
- **cílová** = **konv. stroj.** - programy jsou interpretovány

Interpretace instrukcí M2 mikroprogramovou úr. M1 představuje ovládání tech. prostředků řadičem - **2 složky**:

- **programová** - představuje **cykly**: výběr instrukce a provedení ucelené sekvence operací (**syntaktická činn.**)
- **mikroprogramová** - představuje **stavy** (subcykly) - provedení jednotlivých operací mikrooperacemi.

Mikroprogramová úroveň úroveň počítače

Základní cykl instrukce

Typy strojních cyklů:

instrukční cykl, čtení z paměti, zápis do paměti, cykl přerušení, vnitřní cykl procesoru

Prostředky mikroprogramové úrovně:

1. **technické** - komponenty, z nichž je počítač složen
2. **programové** - množina μ instrukcí pro řízení tech.prostř.

Mikroprogramová úroveň úroveň počítače

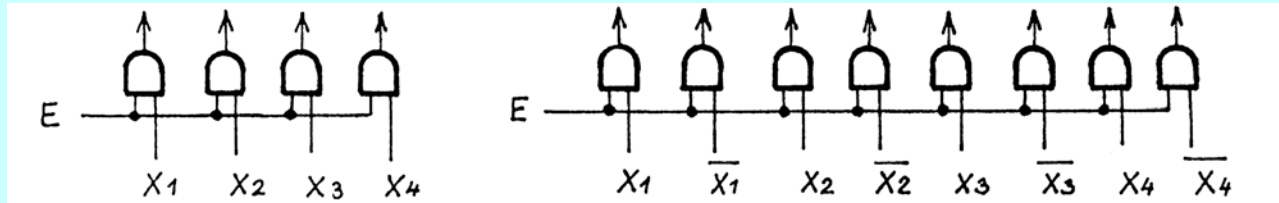
Komponenty a bloky mikroprog. úrovně - tech. prostředky

Registry - paměť informace, rychlá obsluha. Dělení - **statické/dynamické**

Hradla - řídí **přenos** po sběrnicích, zápisy do registrů aj.

Sběrnice - paralelní přenos info mezi reg., **jednosměrná/obousměrná**.

jedno-
fázová

para-
fázová

Dekodéry - dekódování stavů, adres, tj. informací v kódu

Čítače - čítání v kódu

Multiplexery - logické přepínače: podle adr. z n - vstupů na jeden výstup

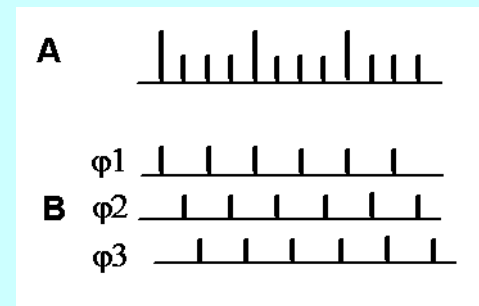
Paměťové registry (porty) - adresový (**MAR**) a datový (**MBR**) - vyr. reg.

Operační jednotka - ALU - 2 vst.reg., 1 výst.reg.

Hodiny - pulsy konst. frekv., synchronizace
fce procesoru na μ prog. úr.

Interval pulsů - **stavy** (fáze, subcykly)

- **cykly** - několik stavů

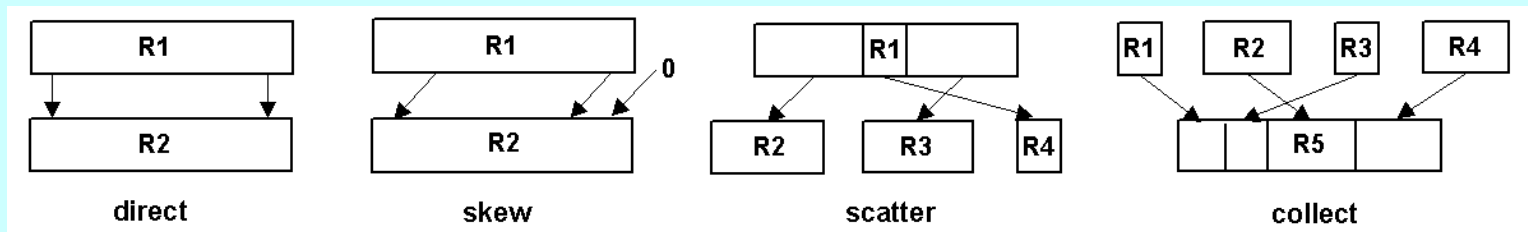

Mikroprogramová úroveň úroveň počítače

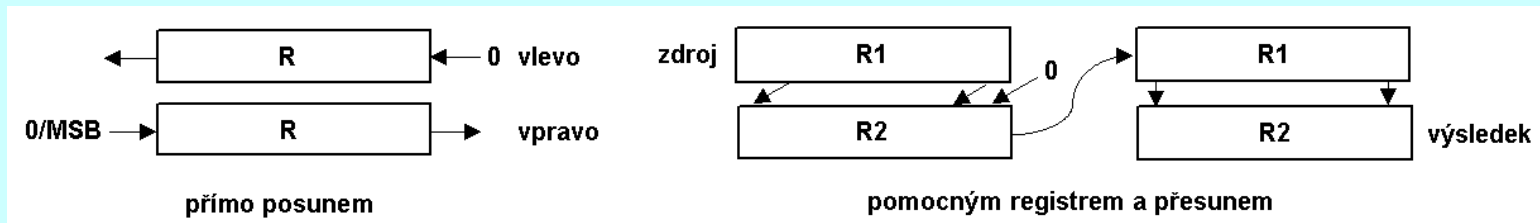
Základní operace mikroprog. úr. – programové prostředky

Instrukce konv.stroj.úr. jsou sestaveny z mikrooperací -> mikroinstrukce

a. Přenosy mezi registry

b. Posuny registrů

c. **Čtení a zápis OP** - **čtení** do MBR z adresy definované MAR
 - **zápis** na adresu paměti def. MAR dat z MBR

d. **Testování bitů** - slouží jako řídicí mechanismus větvení programů

způsoby: - výběr mikroprog. cesty podle testu spec. reg. (instrukce)
 - pole μ instrukce s dalším reg. definuje násl.adr.

Mikroprogramová úroveň úroveň počítače

Příklad instrukce ADD STACK

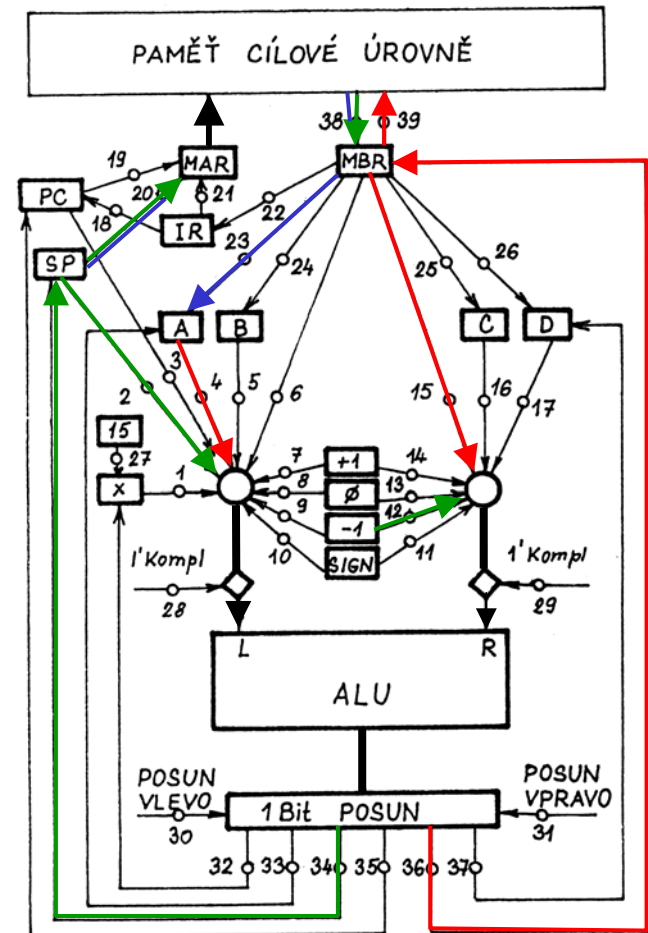
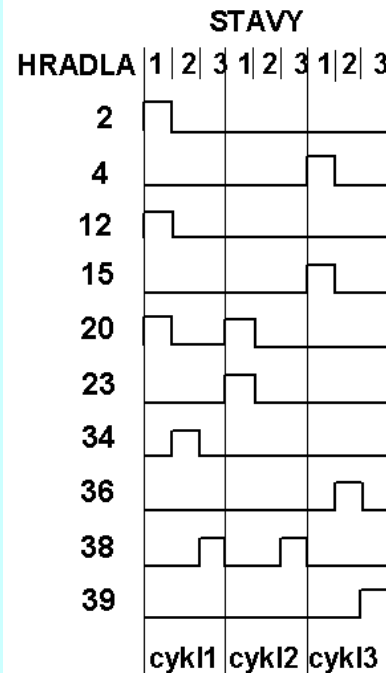
- 1 POP OPER 1
- 2 POP OPER 2
- 3 ADD OPER 1, OPER 2
- 4 PUSH výsledek

CYKL	STAV		
	1	2	3
1	2, 12, 20	34	38
2	20, 23		38
3	4, 15	36	39

Průběh spínání hradlových cest

Některé cesty nesmějí být otevřeny současně -> dělení na stavy.

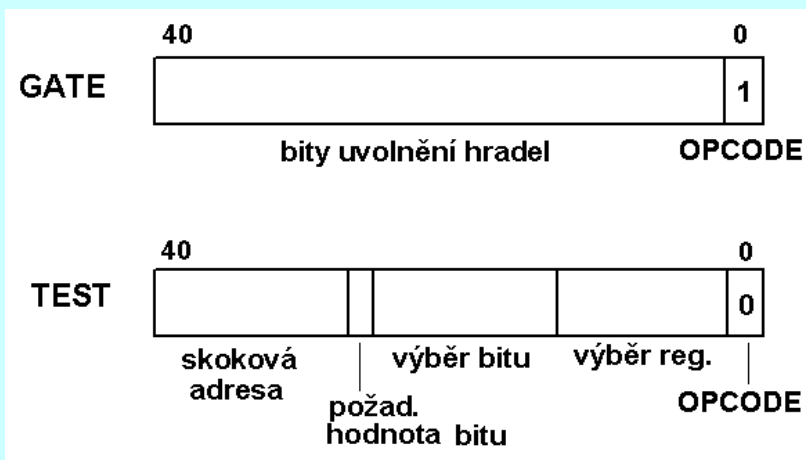
Cesta otevřena po celý stav.

Mikroprogramová úroveň úroveň počítače

Realizace μ P úrovně (příklad)

Pro realizaci μ P úrovně stačí dvě **mikroinstrukce**

uvolnění
hradlované
cesty

při shodě
skok na adr.
jinak NEXT

Struktura mikroprog. řadiče

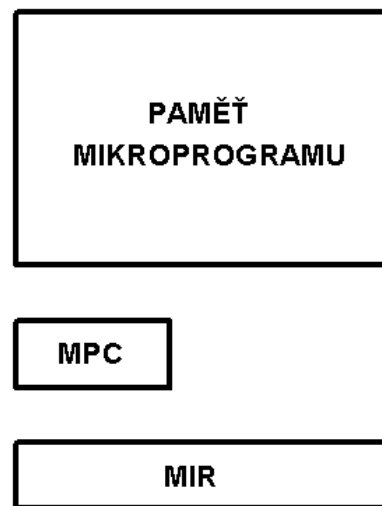
MPC - mikroprogramový čítač
MIR - mikroprog.instrukční reg.

je-li v MIR instrukce

GATE – uvolňuje hradl.cesty

TEST – test bitu a nahr.MPC

Každá mikroinstr. vyžaduje pouze 1 cykl

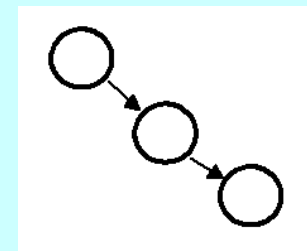
Mikroprogramová úroveň úroveň počítače

Základní koncepce řízení

1. **Direktivní** - otevřená smyčka
2. **Zpětnovazební** - uzavřená smyčka

Direktivní řízení

- působí nezávisle na průběhu řízeného děje
- stačí generovat neměnné impulzní sledy
- **autonomní** sekv. log. obvod
- výstupní písmeno....**mikroinstrukce**

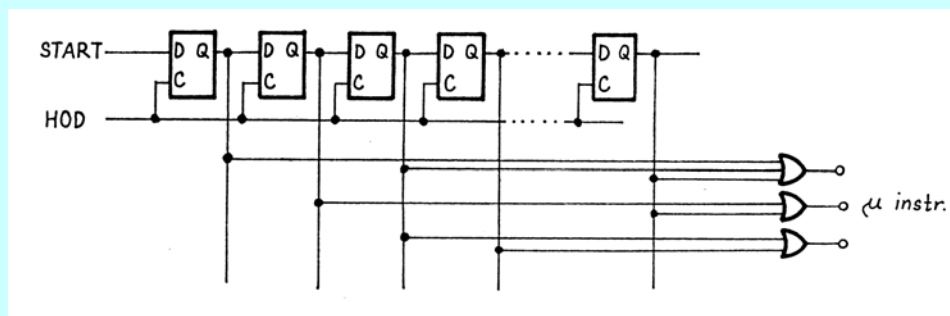

Mikroinstrukce: pokyn k elementárnímu úkonu tech. prostředků

Příklad: užití řetězce: násobení .....**přičti** -> **posuň** -> **přičti** ->.....

Realizace: podle kódování vnitřních stavů

1. **Unitární kód - kód 1 z n**
řadič s řetězcí - řetězec
zpožd. členů - pos. reg.
s jednou 1
pam. člen = 1 vnitř. stav.
budí 1 μ instrukci.

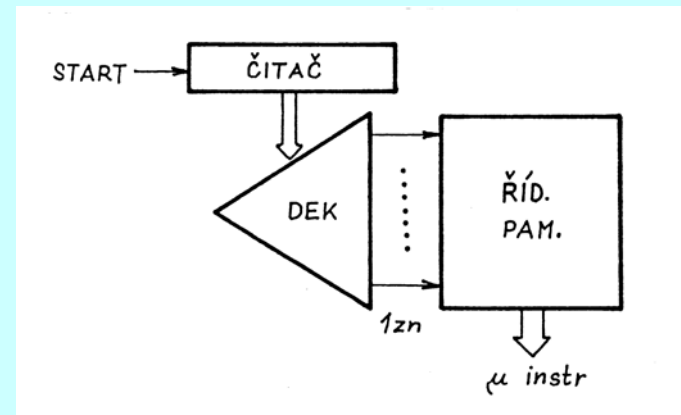

Mikroprogramová úroveň úroveň počítače

2. Binární kód, řetězový kód

Čítač v příslušném kódu.
 Nutný dekódér na kód 1z n,
 který řídí paměť
 Náhrada 1 řetězce

3. Obecný sekvenční obvod - běžný návrh dle teorie automatů

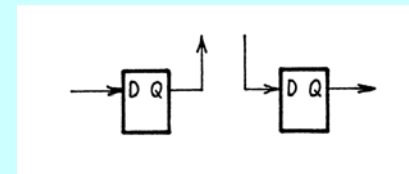
Varianty direktivního řízení

centralizované - jediný automat řídí veškeré prostředky

decentralizované - hlavní řídicí automat spouští v určitém kroku lokální automat pro dílčí činnost

Informace o skončení lokálního automatu

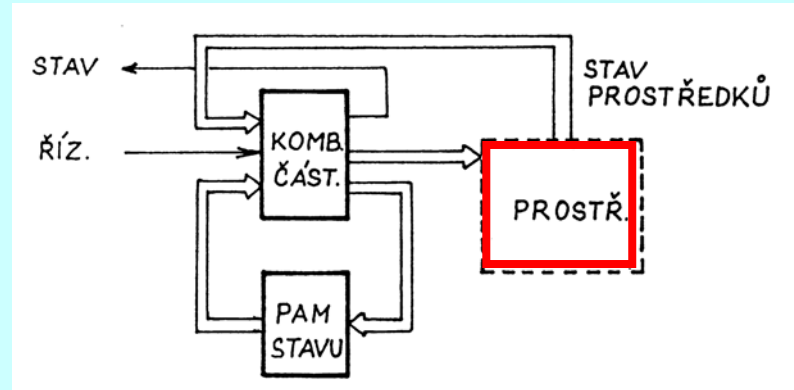
-> **rozpojení řetězce**

Mikroprogramová úroveň úroveň počítače

Zpětnovazební řízení

Využívá informaci o stavu řízených prostředků

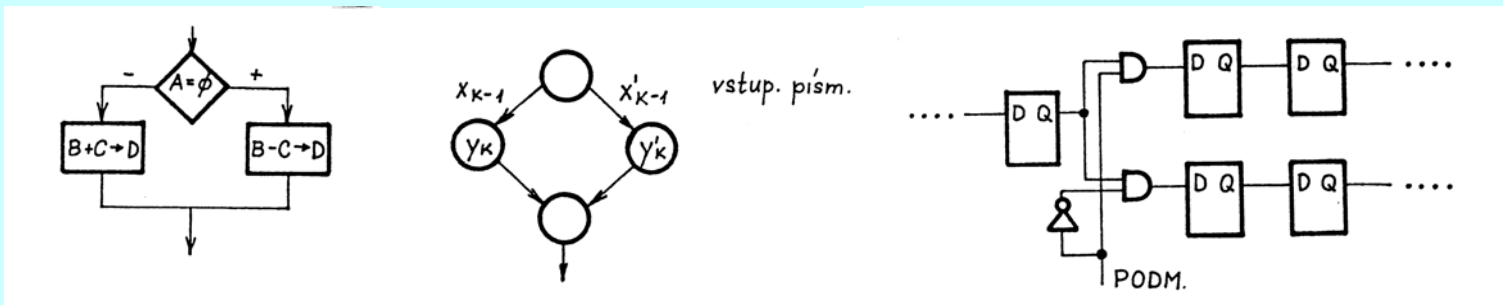

Pro návrh je nutné znát:

Soubor μ instrukcí, jejich sekvence a přechody mezi nimi, podm. přechody podle stavu prostředků atd. -> nutné znát μ programy

Zápis mikroprogramu

Používá se zadání vývojovým diagramem (graf přechodů pro automat)

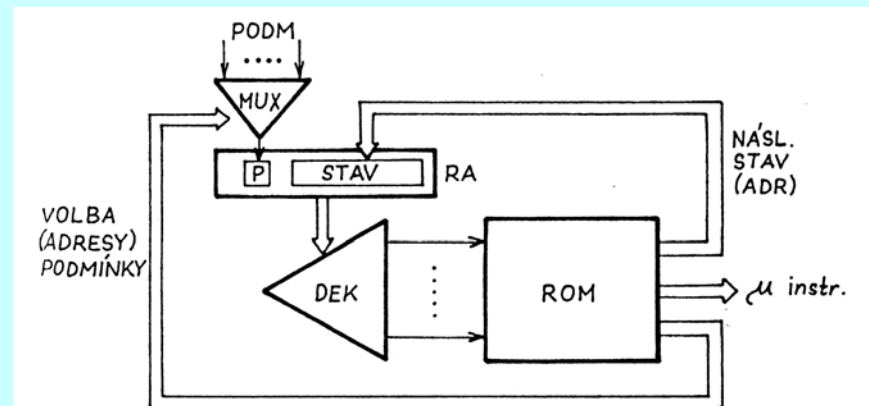
obvykle pouze jediná podmínka

větvení podmínkou (v čítači – předvolba)

Mikroprogramová úroveň úroveň počítače

Klasický mikroprogramový řadič

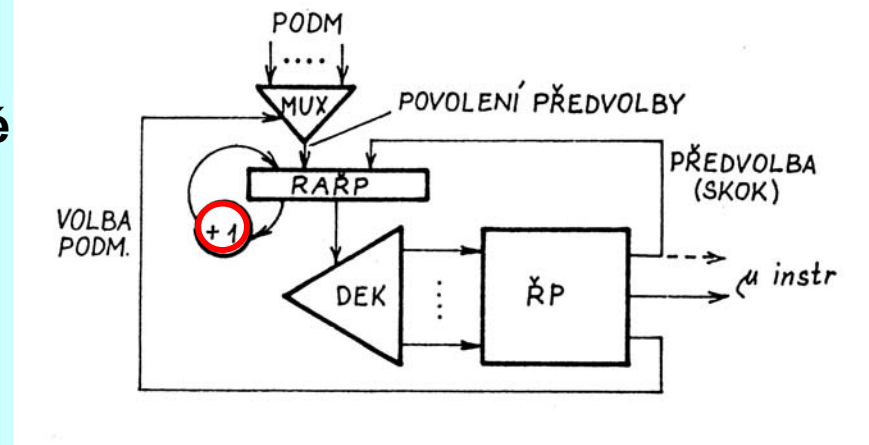
Z množiny vstupních podmínek se vybírá jediná. Vykonávaná mikroinstrukce volí podmínku podmíněného přechodu.

Modifikace mikroprog. řadiče

Místo registru RA - čítač - souvislé μ programy, úspora ROM podm/nepodm skoky - předvolba

Při skoku prostředky čekají

Mikroprogramová úroveň úroveň počítače

Variety řídicí paměti

Délka μ instrukce $\wedge$ počtu řídicích signálů (cca 100) => řídká μ instrukce

Horizontální μ programování

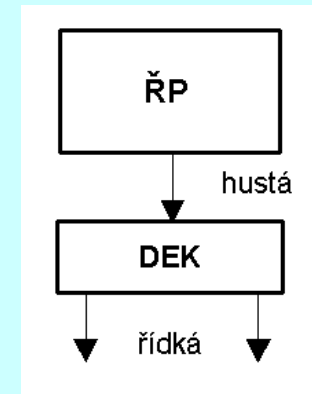
- řídká μ instrukce pamatovaná přímo v ŘP.
- délka slova 100 - i více bitů

Vertikální μ programování

- μ instrukce pamatovaná ve zhuštěné formě,
- délka slova ŘP 10-20 bitů, následuje dekód.

Diagonální μ programování

- μ instr. v ŘP rozdělena do polí, obsah některých polí se dekóduje.
- délka slova cca 30 bitů.

Význam a variety μ programování

1. řadič řešen jako **centrální** - ovládá veškeré prostř., přiřazení není určeno
2. pracovní registry jako **zápisník** - přiřazení se průběžně mění

Výkonání instrukce

stroj.instr. svým OPCODE nastaví **poč.adr. RAŘP**, t.j. poč. adr. μ programu

Mikroprogramová úroveň úroveň počítače

Specifika mikroprogramových automatů

1. bohatá vstupní abeceda (10b -1024 písmen/podmínek)
2. malý počet větvení (v zásadě pouze 2 následné cesty)
3. velký počet vnitřních stavů

Realizace - komb. část - ROM (bez optimalizace), větvení max 2 podmínky

Firmware - základní naprogramování řadiče + dodávané doplňky

Dynamické μ programování - ŘP nejen ROM ale i RAM - lze do ŘP zapisovat

Výhody μ programování

1. vytvoření „**libovolného**“ strojového kódu nad prostředky.
2. vytvoření variant strojového kódu šitých na míru pro určité **aplikace**
3. **doplnitelnost** strojového kódu - **nový firmware**, zdokonalování starých
4. **emulace** - hostitelský počítač vytváří strojový kód cílového
5. zápis **uživatelských μ programů** - doplnění stroj. kódu (ŘP - ROM, RAM)